

Vergaderjaar 2010–2011

25 928

Navo helikopterproject NH-90

Nr. 48

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 mei 2011

INLEIDING

Zoals toegezegd tijdens het algemeen overleg over materieel van 27 april jl. informeer ik u hierbij over de resultaten van de herijking van het helikopterproject NH-90. Door de herijking verwerft Defensie twintig NH-90 helikopters die door de inbouw van apparatuur geschikt kunnen worden gemaakt voor maritieme taken, transporttaken of een combinatie daarvan. Er zal geen apart type helikopter worden aangeschaft terwijl de transportcapaciteit wel wordt vergroot en de NH-90 flexibeler kan worden ingezet. De herijking wordt binnen het huidige projectbudget uitgevoerd, al wordt wel € 2,5 miljoen uit de projectreserve gebruikt.

ACHTERGROND

In 2000 is het contract getekend voor de ontwikkeling en verwerving van twintig middelzware helikopters voor maritieme operaties, de *NATO Frigate Helicopter* (NFH). Volgens dit contract worden veertien van de twintig helikopters voorzien van een volledig missiesysteem voor maritieme taken. Zes helikopters worden alleen geschikt gemaakt voor de inbouw van een dergelijk systeem en krijgen niet de volledige apparatuur. Als gevolg van de Studie Integrale Helikoptercapaciteit (21 september 2004, Kamerstuk 29 800 X, nr. 3) is de kwalitatieve behoefte gewijzigd in twaalf NFH's voor diverse maritieme taken en acht transportversies van deze helikopter die geschikt zijn voor tactische transporttaken vanaf het land en vanaf schepen.

Ten behoeve van deze gewijzigde behoefte is Defensie lang in gesprek geweest met de fabrikant *NHIndustries* over een wijziging van het contract. Deze gesprekken zijn moeizaam verlopen. De uiteindelijke offerte van *NHIndustries* was aanzienlijk hoger dan het beschikbare budget. Defensie zal geen gebruik maken van deze offerte waardoor *NHIndustries* de twintig NH-90's alsnog zal leveren volgens de specificaties van het contract uit 2000. Inmiddels heeft Defensie zelf een alternatief uitgewerkt

voor de contractwijziging en is het helikopterproject NH-90 herijkt. In de herijking zijn tevens verwerkt de extra BTW-afracht van € 7,5 miljoen als gevolg van Europese wet- en regelgeving en de vervulling van enkele aanvullende behoeften. Hierover is de Kamer geïnformeerd met de tiende jaarrapportage en de beantwoording van vragen daarover (Kamerstukken 25 928, nrs. 46 en 47).

BEHOEFTE

Kwalitatieve behoefte

Over de kwalitatieve eisen voor maritieme helikopters is de Kamer eerder geïnformeerd met de D-brief van 22 mei 2000 (Kamerstuk 25 928, nr. 6). De maritieme taken van de NFH bestaan momenteel uit de bescherming en bestrijding van schepen en onderzeeboten, de ondersteuning van amfibische operaties, *Search and Rescue* (SAR), het patiëntenvervoer van en naar de Waddeneilanden en kustwachtoperaties. De NFH als transport-helikopter (TNFH) voert tactische transporttaken uit vanaf schepen, maar kan ook vanaf land ingezet worden. Het betreft onder meer het transport van materieel en personeel, amfibische operaties, medische evacuaties en taken zoals het verlenen van noodhulp, de evacuatie van non-combatanten en militaire bijstand.

Zoals beschreven in de Marinestudie 2005 (14 oktober 2005, Kamerstuk 30 300 X, nr. 9) wordt voor de zee strijdkrachten de ondersteuning van landoperaties steeds belangrijker. Schepen opereren nabij de kust en helikopters vervullen bij dergelijke operaties een prominente rol. Voor de uitvoering van de taken boven land of boven zee zullen de helikopters moeten worden voorzien van extra apparatuur. Het betreft onder meer een systeem voor communicatie met grondeenheden, een digitale kaart, een zelfbeschermingssysteem, een systeem dat de infraroodstraling van de motoren onderdrukt, bescherming tegen kleinkalibermunitie, een voorziening om hoogspanningskabels door te snijden indien deze worden geraakt door de helikopter, en zandfilters ter voorkoming van schade aan de motoren. Door de gehele NH-90 vloot met deze apparatuur uit te rusten kan de tactische transportcapaciteit worden vergroot.

Defensie ziet vanwege de hoge kosten voorlopig af van een infrarood nachtzichtstelsel (*Piloting Forward Looking Infra Red, FLIR*) voor de NH-90. Daarmee is tevens voorlopig de behoefte vervallen aan een *Helmet Mounted Sight Display* (HMSD) dat gegevens op het vizier van de piloot projecteert. Naar verwachting wordt de Chinook-helikopter tijdens de voor dit toestel voorziene *Midlife Update* uitgerust met een *Piloting FLIR*-stelsel. Positieve ervaringen bij het gebruik van dit stelsel op de Chinook kunnen leiden tot verwerving hiervan voor de NH-90.

Wijzigingen in de wet- en regelgeving hebben geleid tot aanvullende behoeften voor de gehele NH-90 vloot, zoals extra apparatuur om de vlieger van vluchtgegevens te voorzien bij slecht zicht. Daarnaast moet de NH-90 geschikt worden gemaakt voor een digitale datarecorder. Tijdens de missie in Afghanistan en de anti-piraterijoperaties is gebleken dat beeldmateriaal van groot belang is voor een operationele analyse. Indien nodig kunnen de beelden ook dienen als juridisch bewijsmateriaal. Ten slotte is het nodig alle NH-90's te kunnen uitrusten met een Missie Plannings & Analyse Systeem (MPAS). Tot nu toe was dit alleen voor de twaalf NFH's voor maritieme taken voorzien.

Kwantitatieve behoefte

Het budget dat sinds 2006 voor de gewijzigde behoefte is gereserveerd is niet toereikend voor de verwerving van twintig stuks van alle apparatuur. Dit is echter ook niet nodig omdat niet alle helikopters gelijktijdig in dezelfde rol zullen worden ingezet. Van bepaalde apparatuur zullen twaalf stuks worden verworven. Het betreft de communicatieapparatuur, het zelfbeschermingssysteem, het systeem dat de infraroodstraling van de motoren onderdrukt, de bescherming tegen kleinkalibermunitie, de zandfilters en de digitale datarecorder. Alle twintig NH-90 helikopters krijgen wel de voorzieningen voor het plaatsen van deze apparatuur (*provisions for*). De operationele inzet van de helikopters zal bepalen welke apparatuur wordt ingebouwd. Op grond van het contract uit 2000 ontvangt Defensie voldoende systemen om twaalf NFH-toestellen voor maritieme taken uit te rusten. Twee van de veertien te ontvangen sets zullen dienen als reserve. Ten slotte worden als gevolg van wijzigingen in de wet- en regelgeving alle twintig helikopters gemodificeerd.

VERWERVING

Aanvankelijk zou de verwerving van de acht TNFH's worden verwerkt in een integrale aanpassing van het contract. Zoals eerder uiteengezet ziet Defensie vanwege de te hoge offerte van *NHIndustries* af van een integrale contractwijziging en zullen de twintig NFH's worden geleverd volgens de specificaties van het contract uit 2000. Door middel van aparte contracten met *NHIndustries* of andere fabrikanten zullen de helikopters geschikt worden gemaakt voor transporttaken en zal Defensie de daarvoor benodigde apparatuur voor het NH-90 project verwerven. Een deel van de modificaties zoals het zelfbeschermingssysteem zal door defensiebedrijven worden uitgevoerd.

FINANCIËN

De herijking kan worden uitgevoerd binnen het huidige projectbudget waarin rekening was gehouden met mogelijke kosten van een contractwijziging. Tot deze kosten behoort een extra BTW-afracht vanwege de stationering van acht NH-90's. Verder worden de boetegelden als gevolg van de vertraagde levering van de NH-90 gebruikt voor de herijking en wordt een bedrag van € 2,5 miljoen uit de projectreserve aangewend. Met de wijziging van de behoefte is een bedrag gemoeid van € 50 miljoen tot € 100 miljoen (prijspeil 2011, inclusief BTW). Met de aanvullende behoeften is een totaalbedrag gemoeid van minder dan € 25 miljoen (prijspeil 2011, inclusief BTW). De extra BTW-afracht van € 7,5 miljoen als gevolg van de gewijzigde Europese regelgeving is in de herijking verwerkt. De boetegelden worden verrekend met diensten door *NHIndustries* in de vorm van modificaties uit te voeren aan de toestellen.

Voor de samenstelling van de deelbudgetten verwijs ik naar de bijgaande commercieel vertrouwelijke brief met kenmerk BS 2011015338.¹ De gegevens over de deelbudgetten dienen vertrouwelijk te blijven met het oog op de Nederlandse onderhandelingspositie.

OVERIGE ASPECTEN

Risico's

Vooralsnog schaft Defensie geen *Piloting FLIR*-systeem voor de NH-90 aan waardoor ontwikkelingsrisico's en extra kosten worden vermeden. Om de NFH geschikt te maken voor transporttaken zijn modificaties nodig. Defensie zal deze modificaties in eigen beheer verrichten door middel van

¹ Ter vertrouwelijke inzage gelegd, alleen voor de leden, bij het Centraal Informatiepunt van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

aparte contracten met *NHIndustries* of andere fabrikanten. Hierdoor zijn de risico's ten aanzien van de factoren tijd en geld beter beheersbaar.

Planning

Sinds de tiende jaarrapportage van november 2010 is het leverings-schema van de NH-90 toestellen niet gewijzigd. Naar verwachting zal de twintigste helikopter worden geleverd in 2015. Na de levering zullen de NH-90's worden gemodificeerd tijdens de voorziene onderhoudsperiodes.

TEN SLOTTE

Door de herijking van het project wordt de transportcapaciteit voor operaties boven zee en land vergroot en kan de NH-90 helikopter flexibeler worden ingezet zonder dat dit gepaard gaat met een verhoging van het projectbudget. De uitbreiding van de transportcapaciteit is te meer van belang omdat alle Cougar-transporthelikopters worden afgestoten.

De minister van Defensie,
J. S. J. Hillen